

Libuše Čeledová, Rostislav Čevela, Miroslav Bosák

Posudková činnost v ordinaci praktického lékaře

Manuál pro praxi v oblasti sociálního
zabezpečení a zaměstnanosti

EDICE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ČLK

Libuše Čeledová, Rostislav Čevela, Miroslav Bosák

Posudková činnost v ordinaci praktického lékaře

Manuál pro praxi v oblasti sociálního
zabezpečení a zaměstnanosti

EDICE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ČLK

Věnováno památce **prof. MUDr. Rudolfa Bureše** (14. března 1906 – 25. února 1980), lékaře, vysokoškolského pedagoga, příslušníka druhého odboje a politika.

Od roku 1952 přednášel jako profesor sociálního lékařství na Lékařské fakultě UK v Plzni. V letech 1962–1975 byl vedoucím Katedry sociálního lékařství a děkanem Lékařské fakulty UK v Plzni, vedoucím Katedry posudkového lékařství IPVZ, předsedou Gerontologické sekce Československé lékařské společnosti J. E. Purkyně. Hlavním přínosem jeho působení pro obor posudkového lékařství bylo vytvoření ucelené teorie a metodologie posudkové činnosti. Nově definoval základní posudkové kategorie a vymezil jejich obsah. Svým odkazem v podobě reedice Kompendia posudkového lékařství se stal nezapomenutelným průkopníkem oboru.

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Čeledová, Libuše

Posudková činnost v ordinaci praktického lékaře : manuál pro praxi v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti / Libuše Čeledová, Rostislav Čevela, Miroslav Bosák. -- 1. vydání. -- Praha : Grada Publishing, 2015. -- 192 stran. -- (Edice celoživotního vzdělávání ČLK)

ISBN 978-80-247-4844-3 (brožováno)

616-07:364-787.9 * [614.1:616-01]:005.585 * 364-787.9 * 616 * 364.32

- posudkové lékařství
- hodnocení zdravotního stavu
- lékařská posudková činnost
- praktické lékařství
- nemocenské pojištění
- příručky

616 - Patologie. Klinická medicína [14]

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

**Doc. MUDr. Libuše Čeledová, Ph.D., MUDr. Rostislav Čevela, Ph.D., MBA,
MUDr. Miroslav Bosák**

POSUDKOVÁ ČINNOST V ORDINACI PRAKTICKÉHO LÉKAŘE
Manuál pro praxi v oblasti sociálního zabezpečení a zaměstnanosti

EDICE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ ČLK

Aorka: doc. MUDr. Libuše Čeledová, Ph.D.

Editor: MUDr. Rostislav Čevela, Ph.D., MBA

Kazuistiky: MUDr. Miroslav Bosák

Recenzenti:

Prof. MUDr. Petr Brhel, CSc.

Doc. MUDr. Bohumil Seifert, Ph.D.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2015

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2015

Kresby †Jaroslav Malák, poskytli autoři

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 5858. publikaci

Odpovědná redaktorka PhDr. Alena Palčová

Sazba a zlom Milan Vokál

Počet stran 192

1. vydání, Praha 2015

Vytiskla Tiskárna PROTISK, s.r.o., České Budějovice

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno. Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění však pro autory ani pro nakladatelství nevyplývají žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-247-9951-3 (ePUB)

ISBN 978-80-247-9950-6 (pdf)

ISBN 978-80-247-4844-3 (print)

Obsah

Seznam zkratek	8
Předmluva	11
1 Úloha, organizace a činnost lékařské posudkové služby	13
2 Posuzování zdravotního stavu pro účely nemocenského pojištění	21
2.1 Charakteristika systému	21
2.2 Vybrané pojmy	22
2.3 Základní principy zákona o nemocenském pojištění	24
2.4 Povinnosti ošetřujících lékařů při provádění nemocenského pojištění	28
2.5 Povinnosti a oprávnění posudkových lékařů při provádění nemocenského pojištění	35
2.6 Kontrola posuzování dočasné pracovní neschopnosti a potřeby ošetřování	36
2.7 Postup při vydávání předchozích písemných souhlasů orgánem nemocenského pojištění	40
2.8 Součinnost zdravotnických zařízení a jiných fyzických a právnických osob s orgánem nemocenského pojištění	43
2.9 Ukončení dočasné pracovní schopnosti nebo potřeby ošetřování rozhodnutím orgánu nemocenského pojištění ...	44
2.10 Posuzování pracovní schopnosti po uplynutí podpůrní doby	47
2.11 Kazuistiky	48
2.12 Tiskopisy	53
2.13 Procesy posuzování/kontroly zdravotního stavu v nemocenském pojištění	60
3 Posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti pro účely důchodového pojištění	66
3.1 Charakteristika systému	66
3.2 Vybrané pojmy	68
3.3 Úloha ošetřujících lékařů	72
3.4 Posuzování dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu ...	73

3.5	Posudek o invaliditě	80
3.5.1	Vydání posudku o invaliditě pro účely zjišťovací lékařské prohlídky	81
3.5.2	Vydání posudku o invaliditě z důvodu kontrolní lékařské prohlídky	82
3.6	Námitkové řízení proti rozhodnutí 1. instance	82
3.7	Kazuistiky	84
3.8	Tiskopisy	90
3.9	Procesy posuzování zdravotního stavu a poklesu pracovní schopnosti v důchodovém pojištění	91
4	Posuzování zdravotního stavu pro účely sociálních služeb	96
4.1	Charakteristika systému	96
4.2	Vybrané pojmy	98
4.3	Řízení o příspěvku na péči	100
4.4	Zásady posuzování stupně závislosti	106
4.5	Dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav	107
4.6	Principy hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby	108
4.7	Posuzování jednotlivých základních životních potřeb	114
4.7.1	Mobilita	114
4.7.2	Orientace	115
4.7.3	Komunikace	117
4.7.4	Stravování	118
4.7.5	Oblékání a obouvání	119
4.7.6	Tělesná hygiena	119
4.7.7	Výkon fyziologické potřeby	120
4.7.8	Péče o zdraví	121
4.7.9	Osobní aktivity	122
4.7.10	Péče o domácnost	123
4.8	Posuzování osob do 18 let věku	124
4.9	Kazuistiky	132
4.10	Proces vydání posudku o stupni závislosti	138
5	Posuzování zdravotního stavu pro účely dávek osobám se zdravotním postižením	140
5.1	Charakteristika systému	140
5.2	Vybrané pojmy	141

5.3	Řízení o přiznání dávky pro osoby se zdravotním postižením a řízení o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením	144
5.4	Posuzování zdravotního stavu pro účely řízení o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením	147
5.5	Zdravotní stavy, které lze považovat za podstatné omezení schopnosti pohyblivosti a orientace pro účely přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením	150
5.6	Posuzování zdravotního stavu pro účely příspěvku na zvláštní pomůcku	157
5.7	Kazuistiky	163
5.8	Proces vydání posudku o příspěvku na zvláštní pomůcku a přiznání průkazu OZP	167
6	Posuzování zdravotního stavu pro účely zaměstnanosti, status osoby zdravotně znevýhodněné	169
6.1	Charakteristika systému	169
6.2	Vybrané pojmy	169
6.3	Řízení o uznání statusu osoby zdravotně znevýhodněné ...	171
6.4	Posuzování zdravotního stavu ve věcech řízení OZZ	172
6.5	Kazuistiky	176
6.6	Procesy činnosti LPS v řízení o status osoby zdravotně znevýhodněné	180
	Literatura	184
	Rejstřík	187
	Souhrn	189
	Summary	191

Seznam zkratk

CMP	cévní mozkové příhoda
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DK	dolní končetina
DKK	dolní končetiny
DNZS	dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav
DP	důchodové pojištění
DPN	dočasná pracovní neschopnost
EPN	evidence práce neschopných
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FH	francouzské hole
HK	horní končetina
HKK	horní končetiny
ICT	informační a komunikační technologie
KLP	kontrolní lékařská prohlídka
KPÚP	Úřad práce ČR – krajská pobočka a pobočka pro hlavní město Prahu
KSSZ	krajská správa sociálního zabezpečení
LPS	lékařská posudková služba
MKF	Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví
MKN-10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MR	mentální retardace
MSSZ	Městská správa sociálního zabezpečení Brno
NEM	aplikace zajišťující agendu nemocenského pojištění
NP	nemocenské pojištění
OL	ošetřující lékař
ORN	oddělení rozhodování o námitkách
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení, v textu je tím míněna též PSSZ (Pražská správa sociálního zabezpečení) a MSSZ (Městská správa sociálního zabezpečení Brno)
OZP	osoba se zdravotním postižením
OZZ	osoba zdravotně znevýhodněná
PK MPSV	posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí

PSL	aplikace zajišťující agendu posuzování pro účely sociálního zabezpečení
PSSZ	Pražská správa sociálního zabezpečení
ÚP ČR	Úřad práce ČR
ZDP	zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
ZNP	zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů
ZOPSZ	zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
ZoZ	zákon č. 435/2004 S., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
ZPDOZP	zákon č. 329 /2011 Sb., v plném znění, o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů
ZSS	zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
ZÚP	zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších zákonů
ZŽP	základní životní potřeby

Předmluva

Předkládaná publikace si klade za cíl oslovit všeobecné praktické lékaře a poskytnout jim informace o činnosti lékařské posudkové služby v systému sociálního zabezpečení a zaměstnanosti.

Samostatně pracující lékaři jsou neustále pod tlakem informací a změn, ať už odborných nebo organizačních. Všeobecným praktickým lékařům navíc zdravotní systém přiděluje roli prvního kontaktu s občanem, který zahrnuje i výklad a aplikaci často se měnících pravidel i v oblasti sociálního zabezpečení. Příkladem je právě oblast posudkové činnosti, která se tak přímo odráží i v činnosti všeobecných praktických lékařů. Lékařská posudková služba je tvořena posudkovými lékaři, tj. odborníky se specializací v oboru posudkové lékařství. Posudkové lékařství se obecně vzato zabývá především posuzováním zdravotního stavu občanů pro účely dávek a služeb umožňujících sociální začleňování, které jsou závislé na zdravotním stavu. Jedná se především o dávky poskytované na základě nemocenského a důchodového pojištění a dále o dávky a služby tzv. nepojistné, např. dávky a služby sociální péče a zaměstnanosti. Posudkoví lékaři přitom vychází ze znalostí zdravotního stavu občana, eventuálně i jeho kvalifikace a dalších skutečností, daných předmětem posuzování, a ze znalosti právních předpisů. Předpisy definují, za jakých okolností, při jakém zdravotním postižení, jeho stupni a funkčních dopadech má občan nárok na určitou dávku či službu.

Pro všeobecného praktického lékaře je však obtížné se orientovat a zachytit veškeré nové informace, které přináší nové právní předpisy z rezortu ministerstva práce a sociálních věcí a které se přímo dotýkají jejich činnosti. I proto se může tato publikace stát manuálem pro orientaci všeobecných praktických lékařů v oblasti posudkové medicínských kritérií, obdobně jako jsou jim nápomocny v klinické praxi doporučené diagnostické a terapeutické postupy.

Publikace si jistě zaslouží ocenění za přehledný, jasný a srozumitelný návod a přiblížení principů a zásad činnosti posudkové služby. Styčné plochy práce posudkových a všeobecných praktických lékařů a jejich téměř každodenní spolupráce ať již v systému pojistných či nepojistných agend mají nepochybně dopad na naše pacienty – klienty systému sociálního zabezpečení. Z tohoto důvodu považuji za mimořádně důležité zlepšení vzájemné oboustranné informovanosti o naší práci.

Přeji všem kolegyním a kolegům, aby jim byla nová publikace dobrou
návodnou pomůckou v jejich každodenní praxi.

Doc. MUDr. Svatopluk Býma, CSc.
předseda SVL ČLS JEP

1 Úloha, organizace a činnost lékařské posudkové služby

Lékařská posudková služba (LPS) v rezortu práce a sociálních věcí je soustava lékařských posudkových orgánů, jejichž stěžejním úkolem je posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti osob pro účely jednotlivých systémů sociální ochrany. V současné době jde o LPS, která vyvíjí svou činnost v rámci orgánů státní správy pro oblast sociálního zabezpečení.

Z pohledu osoby žádající o dávku sociálního zabezpečení/průkaz osoby se zdravotním postižením je nejpodstatnější, že o posouzení svého zdravotního stavu nemůže požádat přímo LPS. Posouzení provádí LPS teprve na základě požadavku toho správního orgánu, u něhož byla žádost o dávku sociálního zabezpečení/průkaz osoby se zdravotním postižením podána a který vede řízení v souvislosti s touto žádostí a potřebuje posouzení zdravotního stavu žadatele jako jeden z podkladů pro své rozhodnutí. U osob, které již dávku sociálního zabezpečení podmíněnou dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem pobírají, může příslušný orgán LPS v některých případech provést nové posouzení v rámci kontrolní lékařské prohlídky i bez žádosti správního orgánu, který o přiznání takové dávky rozhodl.

Hlavním obsahem podkladu, který orgán LPS vydává, posudku, je vyhodnocení, zda posuzovaná osoba plní právním předpisem stanovenou zdravotní podmínku pro přiznání dávky sociálního zabezpečení/průkazu osoby se zdravotním postižením. To např. znamená, zda je posuzovaná osoba závislá na pomoci jiné fyzické osoby a v jakém stupni pro účely řízení o přiznání příspěvku na péči. Pokud je podmínkou nároku na dávku ještě i jiná podmínka než podmínka zdravotní, vyhodnocení takové podmínky, netýkající se zdravotního stavu nebo pracovní schopnosti, LPS nenáleží.

Organizace LPS

LPS je v současné době organizována výlučně v rámci orgánů státní správy (konkrétně jde o orgány sociálního zabezpečení), nikoli tedy např. v orgánech územní samosprávy, veřejnoprávních institucích anebo v rámci nestátních subjektů, působících v sociální oblasti.

Lékařská posudková činnost v rezortu MPSV je vykonávána:

- Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR;
- posudkovými komisemi Ministerstva práce a sociálních věcí;

- Českou správou sociálního zabezpečení;
- okresními správami sociálního zabezpečení.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

V pravomocích ústředního orgánu státní správy pro oblast sociálního zabezpečení je obsažena také jeho pravomoc organizační, řídicí, kontrolní a koncepční pro oblast LPS. Kromě toho mu náleží ve vymezeném rozsahu i výkon lékařské posudkové činnosti, tj. podávání posudků pro účely stanoveného okruhu opravných řízení, a to na základě posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti osob v jednotlivých případech. Tuto činnost vykonává svými posudkovými komisemi, které jsou Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) ČR zřizovány.

MPSV v oblasti LPS mimo jiné zajišťuje aplikaci poznatků lékařské vědy do všech sociálních systémů jako součást ochrany proti sociálnímu vyloučení, zpracovává kritéria pro posuzování zdravotního stavu a koncepci rozvoje posudkového lékařství, plní úkoly při vlastní posudkové činnosti pro účely opravného řízení, zabezpečuje v rámci své působnosti odborně řídicí, metodickou, koncepčně organizační a kontrolní činnost a zastupuje posudkovou službu v mezinárodních organizacích. V současné organizační struktuře MPSV vykonává uvedené činnosti odbor posudkové služby.

Posudkové komise MPSV

Posudkové komise jsou organizačně začleněny v rámci regionálních organizačních struktur MPSV. V současné době jde o detašovaná pracoviště MPSV v Ostravě, Brně, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Českých Budějovicích, Plzni a Praze. Jde o komisionální orgány LPS, které své posudkové závěry o zdravotním stavu a pracovní schopnosti posuzovaných osob pro účely vymezeného okruhu opravných řízení přijímají v rámci komise. Ta je tvořena minimálně třemi členy: posudkovým lékařem, který je předsedou komise, tajemnicí a odborným lékařem některého klinického oboru (nejčastěji jde o ortopeda, internistu, neurologa nebo psychiatra, může však jít i o lékaře dalších klinických oborů). Tyto posudkové komise nemají předem dané „pevné“ složení, ale jsou na jednotlivých detašovaných pracovištích sestavovány předsedou posudkové komise vždy s ohledem na projednání konkrétních případů z určité medicínské oblasti. Podle okolností případů může proto předseda komise ustavit členy komise i více odborných lékařů. Přestože příslušnost posudkových komisí není právně omezena žádným kritériem místní příslušnosti, např. vztahem k trvalému pobytu posuzované osoby, v praxi se naprosté většině obrací o posouzení odvolací správní or-

gány nebo soudy na „místně nejbližší“ detašované pracoviště MPSV, v jehož rámci posudkové komise působí (např. Krajský soud v Ostravě se obvykle obrací na detašované pracoviště v Ostravě apod.).

Česká správa sociálního zabezpečení

Na úrovni České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ) jako nositele sociálního pojištění působí úsek LPS. Ten mimo jiné odborně řídí, metodicky usměrňuje a kontroluje činnost LPS ČSSZ a oddělení LPS okresních správ sociálního zabezpečení (OSSZ), Pražské správy sociálního zabezpečení (PSSZ) a Městské správy sociálního zabezpečení Brno (MSSZ Brno) v oblasti posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti fyzických osob pro účely systémů sociálního zabezpečení, podílí se na celostátní koncepci LPS, kterou tvoří MPSV. Zastupuje ČSSZ při jednáních týkajících se dalšího rozvoje LPS, účastní se připomínkového řízení k návrhům mezistátních smluv, správních ujednání a dohod nositelů pojištění v rozsahu své působnosti a plní řadu dalších úkolů ve vztahu k lékařské posudkové činnosti. Ve vymezeném rozsahu je ČSSZ svěřen také výkon posudkové činnosti pro účely odvolacího řízení správního v nemocenském pojištění a pro účely řízení o námitkách ve věcech důchodového pojištění.

V současné organizační struktuře ČSSZ působí v rámci úseku LPS mimo jiné i oddělení LPS pracovišť ČSSZ v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě. Tato oddělení odborně řídí výkon LPS, která působí v rámci organizačních struktur OSSZ, PSSZ, MSSZ Brno.

Okresní správy sociálního zabezpečení

Lékaři oddělení LPS na OSSZ, PSSZ, MSSZ Brno (OSSZ) vykonávají lékařskou posudkovou činnost a plní některé další úkoly, které jsou zákonem svěřeny do působnosti OSSZ jako orgánu sociálního zabezpečení. Tato činnost tvoří z hlediska četnosti podstatnou část činnosti LPS.

Úkoly LPS

V oblasti výkonu lékařské posudkové činnosti stanoví zákon úkoly OSSZ, ČSSZ a posudkovým komisím MPSV.

Úkoly OSSZ

Kompetence OSSZ na úseku posudkové činnosti, vykonávané lékaři, se týkají zejména posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti, kontroly posuzování dočasné pracovní neschopnosti a potřeby ošetřování.

1. Posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti osob ve stanovených věcech sociálního zabezpečení zahrnuje posuzování:

- invalidity a změny stupně invalidity;
- dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu dítěte;
- stupně závislosti fyzické osoby pro účely příspěvku na péči;
- zdravotního postižení osoby pro účely řízení o přiznání průkazu osoby se zdravotním postižením, včetně mobility;
- zdravotního postižení osoby pro účely příspěvku na zvláštní pomůcky;
- zdravotního stavu osoby pro účely přiznání statusu osoby zdravotně znevýhodněné;
- pracovní schopnosti dočasně práce neschopných pojištěnců po uplynutí podpůrné doby.

2. Kontrola posuzování zdravotního stavu, dočasně pracovní neschopnosti a potřeby ošetřování ošetřujícími lékaři

Jde o zvláštní druh kontrolní činnosti, která je vykonávána pro účely nemocenského pojištění a která sleduje zejména účelné vynakládání prostředků na nemocenské pojištění.

Úkoly ČSSZ

Pokud jde o vlastní výkon posudkové činnosti, zákon vymezuje především kompetence ČSSZ provádět svými lékaři ve stanoveném rozsahu posudkovou činnost pro účely odvolacího řízení v nemocenském pojištění a také pro účely řízení o námitkách ve věcech důchodového pojištění.

Úkoly posudkových komisí MPSV

Kompetence posudkových komisí (PK) MPSV vychází ze zákonem stanovené působnosti MPSV. Do jejich kompetence náleží posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti osob pro účely vymezeného okruhu opravných řízení, a to přezkumného řízení soudního (jde-li o věci důchodového pojištění) a odvolacího řízení správního (pokud napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě posudku OSSZ).

V rámci posudků o zdravotním stavu a pracovní schopnosti, zpracovávaných pro účely uvedených opravných řízení, náleží PK MPSV posuzovat tytéž posudkové agendy, jako jsou shora posuzovány OSSZ (s výjimkou pracovní schopnosti dočasně práce neschopných pojištěnců po uplynutí podpůrné doby a kontrolní činnosti pro účely nemocenského pojištění).

Posouzení zdravotního stavu provádí PK MPSV výlučně na základě požadavku odvolacího správního orgánu nebo soudu, které vedou opravné

řízení, nikoli na základě požadavku osoby, jejíž zdravotní stav má být pro účely opravného řízení posouzen.

Posudková kritéria

Podstatou činnosti LPS v sociální oblasti je posuzování zdravotního stavu a některých důsledků zdravotních postižení. Mezi posudkovými kritérii, jejichž hodnocení je při této posudkové činnosti prováděno, hrají proto rozhodující roli právně vyjádřená posudkově medicínská hlediska. Ta buď vycházejí, nebo souvisejí s nepříznivým zdravotním stavem posuzované osoby.

Někdy jsou kritéria zdravotního stavu pro hodnocení zdravotní podmínky pro poskytování určité sociální dávky nebo pro stanovení její výše hledisky výlučnými. Většinou jsou kritéria nepříznivého zdravotního stavu hledisky výchozími, protože teprve za použití dalších kritérií je hodnocen vztah a dopad nepříznivého, respektive dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu do některých právně významných důsledků, např. míra poklesu pracovní schopnosti při posuzování invalidity.

Posudková kritéria v jednotlivých systémech jsou postavena na hodnocení funkčního dopadu zdravotního postižení na určitou oblast. Z tohoto důvodu se může stát, že může být přítomen nepříznivý zdravotní stav, avšak jeho funkční dopad na posuzovanou oblast nespĺňuje podmínky pro přiznání určité dávky. To, že zdravotní postižení občana nespĺňuje podmínky pro přiznání dávky, však neznamená, že toto zdravotní postižení nemá. Jeho stupeň však v době posouzení nespĺňuje konkrétní posudková kritéria.

Práva a povinnosti orgánů LPS

Posudek orgánu LPS musí vycházet ze zjištění zdravotního stavu posuzované osoby a musí odpovídat posudkovým kritériím zakotveným v právních předpisech. Při posuzování orgán LPS vychází zejména z lékařských zpráv a posudků vypracovaných ošetřujícími lékaři o zdravotním stavu osob. Protože orgán LPS hodnotí všechny lékařské nálezy v jejich souvislosti a přihlíží i k výsledkům vlastního vyšetření, nemůže být vázán každým jednotlivým nálezem odborného lékaře (a už vůbec ne jeho případnými závěry o neschopnosti výkonu soustavného zaměstnání či dokonce o invaliditě, které ošetřujícím lékařům nenáleží).

Orgán LPS může posuzovanou osobu vyzvat, aby se podrobila vyšetření svého zdravotního stavu lékařem orgánu LPS nebo u určeného poskytovatele zdravotních služeb, nebo jinému odbornému vyšetření (např. psychologickému). Poskytovatelé zdravotních služeb jsou povinni za úhradu

na vyžádání takové vyšetření provést, stejně jako zapůjčit zdravotnickou dokumentaci posuzované osoby nebo vypracovat lékařské podklady, potřebné pro posouzení zdravotního stavu a rozhodnutí o dávce sociálního zabezpečení apod. Příslušný orgán LPS provádí za zákonem stanovených podmínek také nové posouzení zdravotního stavu, tzv. kontrolní lékařskou prohlídku (KLP), jejímž smyslem je ověřit, zda zdravotní stav poživatelé sociální dávky nadále odpovídá kritériím pro pobírání dávky.

Kromě součinnosti s orgánem LPS (povinnost na jeho výzvu sdělit a doložit údaje významné pro vypracování posudku, předložit poskytovateli zdravotních služeb lékařské nálezy ošetřujících lékařů, které jí byly vydány anebo poskytnout jinou součinnost potřebnou k vypracování posudku) patří k nejvýznamnějším povinnostem posuzované osoby povinnost podrobit se na výzvu orgánu LPS vyšetření svého zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření u určeného poskytovatele zdravotních služeb. Obecně lze říci, že pokud se posuzovaná osoba požadovanému vyšetření nepodrobí, může jí být výplata dávky sociálního zabezpečení zastavena (jde-li o poživatele dávky) anebo řízení o takovou dávku může být přerušeno s možností jeho zastavení (jde-li o žadatele o dávku).

Nesouhlas s posudkem – opravná řízení

Posudky LPS o zdravotním stavu a pracovní schopnosti nejsou správním rozhodnutím, ale podkladem pro vydání správního (v případě PK MPSV i soudního) rozhodnutí. Z uvedeného důvodu nelze proti samotnému posudku podávat opravné prostředky. Ty jsou právně přípustné až proti rozhodnutí, které bylo na podkladě takového posudku vydáno.

V případě nesouhlasu s rozhodnutím, které bylo vydáno na podkladě posudku OSSZ, lze podat odvolání, o němž rozhoduje v rámci odvolacího řízení správní nadřízený správní orgán. Žalobu k soudu lze za stanovených podmínek podat až po skončení odvolacího řízení správního, anebo – jde-li o věci důchodového pojištění – až po skončení řízení o námitkách. Za stanovených podmínek přichází v úvahu také použití mimořádných opravných postupů podle správního řádu (obnova řízení, přezkumné řízení).

Nové posouzení zdravotního stavu pro účely většiny odvolacích správních řízení a pro účely přezkumného řízení soudního v důchodových věcech provádějí PK MPSV. Pokud je však nespokojenost s původním posouzením projevena až vůči pravomocnému správnímu rozhodnutí, v rámci mimořádných opravných postupů se nové posouzení zdravotního stavu již neprovádí, provádí se pouze vyhodnocení souladu postupů s právními předpisy.